

Viite: Lapsiasiavaltuutetun kirjelmä Suomen kunnille

Asia: Sosiaaliamiehen palvelut kesäaikaan

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59–60/1991), joka on lakina voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Lapsiasiavaltuutetusta annetun lain (1221/2014) mukaan lapsiasiavaltuutetun tulee seurata yhteiskunnallista päätöksentekoa ja arvioida sen vaikutuksia lasten hyvinvointiin sekä aloittein, neuvoin ja ohjein kehittää yhteiskunnallista päätöksentekoa lasta koskeissa asioissa ja edistää lapsen edun toteutumista yhteiskunnassa (2 §).

Sosiaaliamiehen palvelut kesällä

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) annetun lain 24 §:ssä säädetään sosiaaliamiehestä. Sosiaaliamiehen tehtävänä on neuvoa sosiaalihuollon asiakkaita kyseisen lain soveltamiseen liittyvissä asioissa, avustaa asiakasta muistutuksen tekemisessä, tiedottaa asiakkaan oikeuksista, toimia muutenkin asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi sekä seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä kunnassa ja antaa tästä selvitys vuosittain kunnanhallitukselle. Lapset ja lapsiperheet ovat merkittävä sosiaalihuollon asiakasryhmä.¹

Lapsiasiavaltuutetun toimistoon tulee vuosittain noin 700-800 kansalaisyhteydenottoa, joissa kansalaiset kysyvät neuvoa ja ohjausta asiassaan. Vuodesta toiseen yhteydenottojen suurimmat asiaryhmät ovat sosiaalihuollon palvelut, erityisesti lastensuojelua sekä lapsen huoltoa ja elatusta koskevat kysymykset. Näissä tilanteissa lapsiasiavaltuutetun toimisto ohjaa kansalaista selvittämään asiaa yhdessä kyseisen kunnan sosiaaliamiehen kanssa, joka tuntee kunnan sosiaalitoimen käytännöt.² Myös akuuteissa tilanteissa sosiaaliamiehen palvelut voivat olla erittäin tärkeitä.

Lapsiasiavaltuutetun tietoon on tullut, että kaikissa kunnissa ei kesäloma-aikaan ole ollut sosiaaliamiehen palveluita tarjolla.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa vahvistetut oikeudet kuuluvat kaikille alle 18-vuotiaalle lapsille yhdenvertaisesti. Yleissopimuksen 4 artiklan mukaan sopimusvaltiot ovat sitoutuneet ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi. Yleissopimuksen läpileikkaava periaate on lapsen edun ensisijaisuus, jonka on toteutettava kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia (3(1) artikla). Lapsen etu toteutuu, kun yleissopimuksessa taatut oikeudet toteutuvat mahdollisimman täysimääräisesti. Sosiaalipalveluissa on siten varmistettava, että kai-

kissa tilanteissa huolehditaan siitä, että lapsen oikeudet taataan. Tämä edellyttää muun muassa riittävää, ammattitaitoista henkilöstöä ympäri vuoden.

Sosiaaliasiamiehen palveluiden saatavuus kesäaikaan on tärkeää lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta.

Lapsiasiavaltuutettu toivoo kuntien kiinnittävän huomiota sosiaaliasiamiehen palveluiden saatavuuteen kesäaikaan. Lapsiasiavaltuutettu on saanut yhteydenottoja kansalaisilta kunnista, joissa sosiaaliasiamiehet ovat lomalla samaan aikaan ilman sijaisjärjestelyjä. Lapsiasiavaltuutettu kiinnittää huomiota, että osa kunnista on ilmoittanut verkkosivuillaan yksiselitteisesti, ettei sosiaaliasiamiehen palveluita ole saatavilla loma-aikana.

Jyväskylässä 9.8.2017

Tuomas Kurttila
Lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
Lakimies, lapsiasiavaltuutetun toimisto

JAKELU

Suomen kunnat

TIEDOKSI

Sosiaali- ja terveysministeriö
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

Eduskunnan oikeusasiamies
Aluehallintovirastot
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

¹ Lasten, nuorten ja perheiden palvelut. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tilastot. Verkossa <https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut>

² Lapsiasiavaltuutetulla ei ole toimivaltaa puuttua yksittäisen lapsen tai perheen tilanteisiin. Lapsiasiavaltuutetun toimistoon tulevien kansalaisyhteydenottojen tilastot löytyvät vuosittain toimiston vuosikirjasta, verkossa <http://lapsiasia.fi/aineistot/vuosikirjat/>.